

1.

Pekka elää avioliitossa Tiinan kanssa. Pekka on eronnut ja hänellä on entisestä avioliitostaan Seijan kanssa lapset Sanna (21 vuotta) ja Silja (16 vuotta). Avioliitossa ollessaan Heikki oli ottanut henkivakuutuksen, jonka vakuutussumma on 100.000 € ja edunsaajamääräys 'puoliso ja lapset'. Heikki on ottanut tästä vakuutuksesta vakuutuskirjalainaa 20.000 €.

Tiina on myös eronnut ja hänellä on puolestaan tästä avioliitosta tytär Paula, 18 vuotta. Tiina on sittemmin ottanut säästöhenkivakuutuksen, johon on kertynyt vakuutussäästöjä 100.000 € ja vakuutuksen kuolemanvaraturva on 80 % vakuutussäästöistä. Vakuutuksen edunsaajamääräys on 'lapset ja Pekka'. Tämä vakuutus on pantattu Paulan 10.000 € suuruisen autolainan vakuudeksi SocieteGeneral pankin Suomen konttoriin.

Pekka ja Tiina ovat tehneet kumpikin testamentin, jossa ovat määränneet toisilleen puolet omaisuudestaan. Toinen puoli menee testamentin mukaan ao. henkilön lapsille.

Pekka ja Tiina joutuvat auto-onnettomuuteen, jonka seurauksena Tiina kuolee heti ja Pekka seuraavana päivänä.

Henkivakuutusyhtiö maksaa korvaukset viikon kuluttua onnettomuudesta.

- a) Kenelle ja mitä summia aiheutuu suoritettavaksi kuolemantapauksesta johtuen Tiinan henkivakuutuksesta?
- b) Pekan henkivakuutuksesta?

(10p)

Ratkaisuohje ja pisteytys:

Vakuutusopimuslain 6. luku (Edunsaajamääräys henkilövakuutuksessa sekä henkilövakuutukseen perustuvan oikeuden luovutus ja panttaus)

2.

Liikennevakuutus

- kenellä ja milloin on oltava liikennevakuutus?
- kerro lyhyesti liikennevakuutuslain soveltamisalasta?
- milloin vakuutusopimuslakia sovelletaan liikennevakuutukseen?
- tuottamus ja ankara vastuu liikennevakuutuksessa?
- mitä liikenneonnettomuudessa syntyneitä vahinkoja ei korvata liikennevakuutuksesta?
- takautumisoikeus liikennevakuutuksessa?

- vakuutuksenottajan selonottovelvollisuus liikennevakuutuksessa?

(10p)

Pisteytys: 1+2+1+1.5+2+1.5+1 = 10 pistettä

Ratkaisuohje:

Vakuutusosoikeus, s. 336-, s. 55 ja s. 21

- kenellä ja milloin: III, 3.1.1;
- soveltaminen: 3.1.2; vsl: s. 21;
- tuottamus ja ankara vastuu: 3.1.3.2, 3.1.3.1, 3.1.3.5;
- ei korvata: 3.1.5, 3.1.7. 3.1.3.3, 3.1.3.4, 3.1.4.2;
- takautumisoikeus: 3.1.10.1;
- selonottovelvollisuus: s. 55

3.

Selosta lyhyesti mitä seuraavat käsitteet tarkoittavat

Huom: samassa kohdassa esiintyvät käsitteet eivät välttämättä liity toisiinsa

- a) henkivakuutuksen turvaavuus-, jatkuvuus- ja kohtuusperiaate
- b) EIOPC ja EIOPA
- c) sijoittautumisoikeus ja vakuutuspalvelujen vapaa tarjonta
- d) komposiittiyhtiö, jälleenvakuutuskytkösyhtiö ja vakuutusyhdistys
- e) excess of loss -jälleenvakuutus ja stop loss -jälleenvakuutus
- f) monivakuutus, ylivakuutus ja alivakuutus
- g) FINE ja vakuutuslautakunta
- h) Rooma I ja Solvenssi II

(10p)

Pisteytys:

a), d) ja f): 3 pistettä
muut kohdat: 2 pistettä,
pisteiden summa skaalataan välille 0-10.

Ratkaisuohje:

- a) Lehtipuro & al. s 54-55, VYL 13 luku
- b) Rantala & Pentikäinen s. 110 ja Lehtipuro & al. s 27

- c) Lehtipuro & al. s 33, s. 91-92
- d) Lehtipuro & al. s 34, VYL 1 luku, Lehtipuro & al. s. 87-90
- e) Hoppu & Hemmo: s. 430
- f) Lehtipuro & al. s. 215-217, Hoppu & Hemmo: s. 220-230
- g) Lehtipuro & al. s. 291-295
- h) Lehtipuro & al. s. 330-331 ja s. 25-26

4.

Millä tavoin Finanssivalvonta valvoo vakuutusyhtiöitä? Mitä seuraamuksia Finanssivalvonnalla on käytössään lakia rikkovaa vakuutusyhtiötä kohtaan? Vastauksessa ei tarvitse kuvata vakuutusryhmien lisävalvontaa tai rajat ylittävää valvontaa.

(10p)

Ratkaisuohje ja pisteytys

Vakuutusoppi, sivut 248–250. Vakuutuslainsäädäntö, sivut 63–66. Laki Finanssivalvonnasta, 1 ja 3–5 luvut.

Finanssivalvonta valvoo vakuutustoimintaa koskevan lainsäädännön (1 p.) ja hyvän vakuutustavan noudattamista (1 p.)

Vakuutusyhtiöiden valvonnassa tärkeintä on vakuutusasiakkaiden etujen (vakuutettujen etujen) turvaaminen. (1 p.)

Siten keskeistä on vakuutusyhtiön talouden valvonta, eli vastuuelan riittävyyden, vastuuelan katteena olevan omaisuuden sijoittamisen ja vakuutusyhtiön vakavaraisuuden valvonta. (1 p.)

Lisäksi Finanssivalvonta valvoo vakuutusyhtiöiden sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. (1 p.)

Valvonta voidaan jakaa etukäteisvalvontaan, jota ovat esimerkiksi toimiluvan ja muiden lupien myöntäminen ja hyväksymiset toimenpiteille, ja jatkuvaan valvontaan, johon liittyvät esimerkiksi tietojen toimittaminen, tiedonsaantioikeudet ja tarkastukset. (1 p.)

Finanssivalvonta antaa määräyksiä ja ohjeita ja julkaisee tilastoja. (1 p.)

Finanssivalvonnalla on käytössään mm. seuraavia keinoja lakia rikkovaa vakuutusyhtiötä kohtaan:

- toimeenpanokieltö
- oikaisukehotus
- uhkasakko
- julkinen huomautus ja varoitus

- omaisuuden luovutus- ja panttauskiellon määrääminen
- toimiluvan rajoittaminen ja peruuttaminen
- ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttäminen (jokaisesta kohdasta 0,5 p., enintään kuitenkin 3 p.)

Yhteensä 10 pistettä.

5.

Mitä yhteisiä piirteitä ja eroja on (vakuutus)asiamiehen ja vakuutusmeklarin toiminnassa?

(10p)

Ratkaisuohje ja pisteytys

Vakuutuslainsäädäntö, sivut 102–114.

Yhteisiä piirteitä:

- Molemmat harjoittavat vakuutusedustusta ja ovat vakuutusedustajia, joita Finanssivalvonta valvoo.
- Molemmat on rekisteröitävä vakuutusedustajarekisteriin. Osa rekisteröinnin edellytyksistä on samoja. Molemmat voivat toimia yhden rekisteröinnin turvin koko ETA-alueella.
- Vakuutuksia ja oman toiminnan luonnetta koskeva ilmoitusvelvollisuus on osittain samantyyppinen. Vaitiolovelvollisuus on molemmilla samantyyppinen.
- Molemmat voivat joutua vastuuseen aiheuttamistaan vahingoista. Tosin vastuu konkretisoituu asiakkaan kannalta eri kautta (sopimusvastuu/vahingonkorvausvastuu ja vakuutusyhtiön vastuu asiamiehensä toiminnasta).

Eroja:

- Asiamies on vakuutusyhtiön edustaja. Meklari on vakuutuksenottajan edustaja ja vakuutusyhtiöistä riippumaton.
- Asiamies toimii vakuutusyhtiön lukuun ja vastuulla. Meklarilla on oltava vastuuvakuutus.
- Asiamiehellä on asiamiessopimus vakuutusyhtiön kanssa. Meklarilla on toimeksiantosopimus asiakkaansa kanssa.
- Rekisteröinnin edellytyksissä on toiminnan luonteesta johtuvia eroja.
- Asiamiehen palkkion maksaa vakuutusyhtiö. Meklarin palkkion maksaa meklarin asiakas, eikä meklari saa ottaa palkkiota muulta taholta.
- Meklarin keskeinen palvelu on vakuutuksia koskeva tasapuolinen analyysi.

Jokaisesta kohdasta 1 p., yhteensä 10 pistettä.

6.

Vahinkovakuutusosakeyhtiö Väinämöiseen on palkattu toimintaa kehittämään uusi johto, joka alkaa hetimiten suunnitella tulevaa businessimperiumia. Tuotevalikoimaa laajennettaisiin

siten, että Väinämöinen alkaisi myydä erään markkinoilla olevan pankin tuotteita. Samalla Väinämöinen ostaisi 25 prosenttia pankin osakekannasta muhkeat osinkotuotot turvatakseen. Siltä varalta, että pankki suhtautuisi suunnitelmiin nihkeästi, johto on sopinut varasuunnitelmana erään myötämielisen työeläkevakuutusyhtiön kanssa, että se tarvittaessa ostaa suuren sijoitusomaisuutensa turvin 51 prosenttia pankin osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Väinämöinen tekisi myös eräiden vakuutusmeklarien kanssa toimeksiantosopimukset siitä, että meklarit välittävät asiakkaita Väinämöiselle.

Sopivaa henkivakuutusalan yhteistyökumppania ei vaikuta olevan markkinoilla, joten johto suunnittelee asiakkaan palvelupaketin täydentämiseksi Väinämöiseen perustettavaksi osastoa, joka hoitaisi henkivakuutustoimintaa. Tämä tukisi liiketoimintariskien hajautuksen myötä Väinämöisen vakaata toimintaa.

Suomi on johdon suunnitelmissa loppujen lopuksi turhan pieni markkina-alue, joten tarkoitus on myöhemmin perustaa sivukonttorit Ruotsiin ja Venäjälle. Pohjoismaisen toiminnan vahvistamiseksi tulisi toiminnan vakiinnuttua ajankohtaiseksi myös yhtiön pääkonttorin siirto Tukholmaan.

Ovatko suunnitelmat toteuttamiskelpoisia? Perustele vastauksesi.

(10p)

Ratkaisuohje ja pisteytys:

Vakuutuslainsäädäntö, sivut 33, 34, 37, 38, 76, 77 ja 107.

Vahinkovakuutusyhtiö saa harjoittaa vakuutustoimintaa ja siihen liittyvää liitännäistoimintaa. 1 p.

Liitännäistoimintaa on mm. muiden finanssialan yritysten tuotteiden jakelu ja markkinointi. Väinämöinen voi näin ollen myydä pankin tuotteita toimimalla sen jakelu- ja markkinointikanavana. 1 p.

Vahinkovakuutusyhtiön toimintaa koskeva sääntely ei estä vakuutusyhtiötä omistamasta muilla toimialoilla toimivia yrityksiä. Vastuuvelan kattamiseen käytettävien varojen sijoittamista koskevat säännökset voivat silti estää Väinämöisen ostoaikeet. 1 p.

Työeläkevakuutusyhtiön omistuksia on rajoitettu tarkemmin. Pääsääntöisesti työeläkevakuutusyhtiö voi hankkia määräysvallan muuta kuin vakuutusliikettä harjoittavassa yhteisössä vain Finanssivalvonnan luvalla, ja omistuksia luottolaitoksissa on rajoitettu vielä tarkemmin. Tämä voi estää työeläkevakuutusyhtiön ostoaikeet. 2 p.

Vakuutusmeklari on Suomen lain mukaan riippumaton vakuutusyhtiöistä. Tehtävässä mainittu sopimussuhde Väinämöiseen on kielletty. 1 p.

Erillisysperiaatteen mukaan sama vakuutusyhtiö ei saa harjoittaa sekä henki- että vahinkovakuutustoimintaa. Väinämöinen ei voi aloittaa henkivakuutustoimintaa. 1 p.

Suomessa toimiluvan saanut vakuutusyhtiö voi harjoittaa toimintaa koko ETA-alueella sijoittautumisvapauden ja palvelun tarjoamisen vapauden nojalla. Toiminta edellyttää ilmoitusta Finanssivalvonnalle. Sivukonttorin perustaminen Ruotsiin on mahdollista. 1 p.

Sivukonttorin voi perustaa myös ETA-alueen ulkopuolelle, mutta tällöin perustamismahdollisuuteen vaikuttaa lisäksi kyseisen maan lainsäädäntö. Venäjä ei salli ulkomaisten vakuutusyhtiöiden sivukonttoreita. 1 p.

Suomalaisen vakuutusyhtiön pääkonttorin on sijaittava Suomessa. Siirto Tukholmaan ei ole mahdollinen. 1 p.

Yhteensä 10 pistettä.

7.

Vakuutusyhtiölle kertyy toiminnassaan suuria määriä tietoja asiakkaistaan. Lisäksi vakuutusyhtiöllä on luonnollisesti sitä itseään koskevia tietoja omista strategioistaan, suunnitelmistaan ja muusta toiminnastaan. Vakuutusyhtiöt toimivat markkinoilla oikeudellisesti itsenäisinä yhtiöinä, mutta toisaalta vakuutustoiminnassa harjoitetaan myös yhteistyötä vakuutusyhtiöiden kesken ja yhteisen edunvalvontajärjestön piirissä. Kerro, miten lainsäädännössä sallitaan mainittujen tietojen ilmaiseminen ja toisaalta rajoitetaan sitä tällaisessa yhteistyössä.

(10p)

Ratkaisuohje ja pisteytys:

Vakuutuslainsäädäntö, sivut 68–71, 305–310, 313–316 ja 322–324, ja vakuutusyhtiölain 30 luku

Vastauksessa on olennaista hahmottaa, että tietojen ilmaisemiseen liittyviä lakeja on useita ja että lakien soveltamisaloissa on eroja. Kysymyksen laajuuden vuoksi ei edellytä tenttimateriaalin yksityiskohtaista kuvaamista. Täysien pisteiden saamiseksi tulee kertoa ainakin seuraavista asioista:

- vakuutusyhtiölain mukainen salassapitovelvollisuus (mitä tarkoittaa, mitä tietoja koskee, ketä koskee, milloin voidaan poiketa), 3 p.
- kilpailulainsäädännön vaikutus (kilpailusääntöjen soveltamisala, kielletyt kilpailunrajoitukset erityisesti horisontaalisen yhteistyön kannalta sekä vakuutusalan ryhmäpoikkeusasetus ja sen mukainen sallittu yhteistyö), 3 p.
- henkilötietolain vaikutus (lain soveltamisala, henkilötieto, henkilötietojen käytön suunnittelu ja käsittelyn edellytykset sekä vakuutusyhtiöiden yhteiset tietojenvaihtojärjestelmät), 4 p.

Yhteensä 10 pistettä.

8.

Vahinkovakuutuksen ehtojen muuttaminen vakuutus sopimuksen voimassa ollessa.

(10p)

Ratkaisuohje ja pisteytys:

Vakuutus oikeus, sivut 143–146. Vakuutuslainsäädäntö, sivut 221–225. Vakuutus sopimus laki 18, 19, 22, 26 ja 35 §.

Pääsääntöisesti vakuutus sopimus sitoo osapuolia sopimuksen voimassaoloajan, ja sopimuksen muuttaminen on mahdollista vain osapuolten yhteisellä sopimuksella. (1 p.)

Vakuutuksen antaja voi yksipuolisesti muuttaa vakuutusehtoja vakuutuksen ottajille edullisemmiksi. (1 p.)

Vakuutuskauden aikana vakuutuksen antaja voi muuttaa sopimusehtoja vastaamaan uusia olosuhteita, jos

- vakuutuksen ottaja tai vakuutettu on laiminlyönyt tiedonantovelvoitteen (2 p.) tai
- vakuutuksen osalta on tapahtunut vaaran lisääntyminen (2 p.)

Vakuutuksen antajalla ei kuitenkaan ole ehtojen muuttamisoikeutta, jos se on menettänyt oikeutensa vedota tiedonantovirheeseen (1 p.) tai virheellinen tieto tai vaaran lisääntyminen on menettänyt merkityksensä (1 p.)

Vakuutuskauden vaihtuessa vakuutuksen antaja voi muuttaa sopimusehtoja vakuutusehdoissa yksilöidyllä perusteella (1 p.) Lisäksi vakuutuksen antaja voi tehdä vakuutusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutus sopimuksen keskeiseen sisältöön (1 p.)

Yhteensä 10 pistettä.

9.

- Vertaa vakuutusyhtiö- ja työeläkevakuutusyhtiölain näkökulmasta vakuutusosakeyhtiön, keskinäisen vakuutusyhtiön ja työeläkevakuutusyhtiön *toiminnan tarkoitusta*.
- Miten henkivakuutusyhtiön ja työeläkevakuutusyhtiön *sijoitussuunnitelmaa* säädelään pääpiirteittäin vakuutusyhtiö- ja työeläkevakuutusyhtiölainsäädännössä?

(10p)

Ratkaisuohje ja pisteytys:

- a) VYL 1 luku 17. pykälä (2,5 pistettä) sekä TVYL 1 luku 2. pykälä (2,5 pistettä)
- b) VYL 6 luku 8. pykälä (1 piste), VYL 31 luku 9. pykälä 2. momentti (1,5 pistettä), TVYL 9 luku 28. pykälä (2,5 pistettä)

10. Miten vaatimus työeläkevakuutustoiminnan erillisyydestä ja riippumattomuudesta ilmenee työeläkevakuutusyhtiöitä koskevassa sääntelyssä?

(10p)

Ratkaisuohje ja pisteytys:

Laki työeläkevakuutusyhtiöistä 3 §, 4 §, 5 §, 7 §, 12 §, 26 §, 27 §, 30 §, 32 §, VYL 2 luvun 16 § ei sovelleta (+1 p) tai vastaavat asiat Vakuutuslainsäädäntö-kirjasta.
Yhteensä maksimissaan 10 p, kaikkia em. kohdissa mainittuja asioita ei vaadittu maksimipistemäärään.